

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2024. № 8.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.8.54>

УДК 332.1:330.322

С. М. Марущак,

*к. е. н, доцент, доцент кафедри економічної політики та безпеки,
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0760-4427>*

БАЗИСИ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

S. Marushchak,

*PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the
Department of Economic Policy and Security, Admiral Makarov National
University of Shipbuilding*

FUNDAMENTALS OF INTERNATIONAL INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF TERRITORIAL COMMUNITIES

У статті досліджено сутність категорій «міжнародна інвестиційна привабливість територіальних громад», «інвестиційний клімат», «інвестиційний потенціал», «інвестиційна активність», співвідношення між ними, встановлено основні рекомендації щодо підвищення рівня інвестиційної привабливості для громад та рівня інвестиційного клімату в країні. На основі аналізу стану та тенденцій розвитку іноземного інвестування в Україні продемонстровано, що ефективність діяльності

територіальної громади щодо залучення іноземних інвестицій залежить не тільки від власних зусиль, а й від ряду зовнішніх чинників. З дослідження ряду наукових публікацій та практичних прикладів залучення іноземних інвестицій у розвиток громад встановлено перелік основних напрямків діяльності стосовно організації успішної роботи по акумуляції інвестиційних ресурсів в громаді та зацікавлення іноземних інвесторів.

Investments in the national economy are important. Their presence contributes to expanded production, subject to efficient use of resources. The issue of attracting investment resources is relevant for all those who need them - citizens, legal entities and the state. This issue is also relevant for united territorial communities. They are the basic elements of the national economy, and the effective development of the local economy determines the overall development of the country's economy. The resource potential of territorial communities serves to ensure the socio-economic development of territories and the effectiveness of the functioning of local self-government. Of all resources, financial ones play a key role in the success of their operation. Of all the mechanisms for forming and increasing the level of financial capacity of communities, investments ensure the distribution of income and risks between investment entities, i.e., communities have more freedom and responsibility in the process of their implementation, the process involves both the communities themselves and economic entities that involved in this. And all the mentioned participants of the investment process, including investors, are interested in the results, which positively affects the efficiency of investment activities. Therefore, in this article, we consider the issue of attracting foreign investment in the development of territorial communities. Based on the analysis of the state and trends in the development of foreign investment in Ukraine, the article demonstrates that the effectiveness of the territorial community in attracting foreign investment depends not only on its own efforts, but also on a number of external factors. First of all, the effectiveness of attracting foreign investment in

the development of territorial communities depends on the general trends of foreign investment in the country. In the course of the study, the authors characterize the investigated processes by explaining the essence of the categories "international investment attractiveness of territorial communities", "investment climate", "investment potential", "investment activity", establish the relationship between them and formulate the main recommendations for increasing the level of investment attractiveness for communities and level of investment climate in the country. Based on the study of a number of scientific publications and practical examples of attracting foreign investment in the development of communities, a list of the main areas of activity related to the organization of successful work on the accumulation of investment resources in the community and the interest of foreign investors was established.

Ключові слова: *територіальні громади, децентралізація, міжнародні інвестиції, іноземні інвестиції, залучення міжнародних інвестицій, чинники впливу на міжнародні інвестиції, інвестиційна привабливість, інвестиційна спроможність, загрози іноземному інвестуванню, інвестиційні ризики.*

Keywords: *territorial communities, decentralization, international investments, foreign investments, attraction of international investments, factors influencing international investments, investment attractiveness, investment capacity, threats to foreign investment, investment risks.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. *Інвестиції в національній економіці складають основу таких процесів як підвищення якості продукції та ефективності виробничих процесів та їх вдосконалення, розвиток технологій та впровадження нових видів продукції, створення та використання нових видів матеріалів, оновлення та зростання виробничого капіталу, удосконалення структури економіки та збалансованості розвитку різних галузей тощо. За допомогою інвестицій в економіці формуються*

умови для розширеного виробництва. При цьому варто зазначити, що використання інвестиційних ресурсів має бути ефективним. А питання залучення інвестиційних ресурсів є актуальним для всіх, хто їх потребує – громадян, юридичних осіб і держави, які, як зазначено в Законі України «Про інвестиційну діяльність» [1], можуть здійснювати практичні дії щодо реалізації інвестицій, тобто інвестиційну діяльність.

Актуальним це питання є і для об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Наразі ми можемо констатувати підвищення ефективності місцевого самоврядування та організації влади на територіях, як результат реформи децентралізації, розпочатої у 2014р. За прикладом інших демократичних держав, місцеві органи управління відповідають за вирішення переважної частини важливих для розвитку ОТГ питань. Так як ОТГ є базовими елементами національної економіки [2], то ефективний розвиток місцевої економіки визначає загальний розвиток економіки країни. Громади ж на своїй території ініціюють та реалізують місцеві ініціативи, залучають інвестиції, сприяють розвитку підприємництва та організації нових робочих місць [2], сприяють розвитку промислової та соціальної інфраструктури, що в результаті забезпечує створення і підтримку повноцінного життєвого середовища для їх громадян.

Для забезпечення соціально-економічного розвитку територій та ефективності функціонування місцевого самоврядування слугує ресурсний потенціал ОТГ – наявні ресурси, серед яких основними є територіальні (просторові), земельні та фінансові ресурси [3, с. 7]. З усіх ресурсів фінансові відіграють ключову роль в успішності функціонування ОТГ. Фінансові ресурси в достатньому обсязі є передумовою розвитку ОТГ і досягнення цілей децентралізації.

Існують різні фінансові та соціально-економічні механізми формування та підвищенні рівня фінансової спроможності громад. За способом залучення вирізняють бюджетні, інвестиційні, кредитні та альтернативні або грантові джерела фінансування місцевого соціально-економічного розвитку [4]. Всі

зазначені способи використовуються ОТГ, мають свої переваги та недоліки. Наприклад, фінансування з бюджету є безоплатним та безповоротним, при цьому обсяги можуть бути обмеженими. Інвестиції забезпечують розподіл доходів та ризиків між суб'єктами інвестування, тобто, ОТГ мають більше свободи та відповідальності процесі їх реалізації. Але при цьому до процесу долучаються як самі ОТГ, так і економічні суб'єкти, які до цього причетні. І всі зазначені учасники інвестиційного процесу, в тому числі і інвестори, зацікавлені в результатах, що позитивно впливає на ефективність інвестиційної діяльності.

Питання посилення фінансової спроможності громад, механізми залучення додаткових фінансових ресурсів для розвитку ОТГ, підвищення їх інвестиційної активності представляють інтерес і науковців, про що свідчать чисельні публікації, і практиків, про що свідчать різні аналітичні і навчальні заходи для представників громад. Це означає, що власних фінансових ресурсів на реалізацію проектів і на шляху розвитку ОТГ часто бракує, він уповільнюється. І інвестиції можуть стати тим двигуном, який прискорить рух громад до поставленої мети і підвищення рівня життя їх населення громад.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед великої кількості досліджень питань інвестування можна зазначити ряд напрямків як дослідження стану та динаміки, проблем та перспектив інвестиційної активності в загальному та міжнародної інвестиційної діяльності та інші. Для аналізу ми звузили сферу дослідженням інвестиційних процесів в ОТГ, їх проблематикою та аналітичними результатами.

Так, дослідники М.О. Скорик, В.Р. Брухаль, Д.С. Горелик розглядають шляхи вирішення проблем фінансового забезпечення об'єднаних територіальних громад таких як недостатнє фінансування, нестабільність доходів, обмеження щодо залучення зовнішніх джерел фінансування, зокрема, інвестицій, відсутність технічної та професійної підтримки тощо. Автори пояснюють роль місцевих фінансів як об'єктивної форми

економічних відносин між адміністративно-територіальними одиницями та основи соціально-економічного розвитку територій [5]. В статті враховано вплив війни в Україні на стан фінансового забезпечення ОТГ. Серед шляхів вирішення цих проблем оптимізація витрат, розвиток місцевої економіки, пошук нових джерел доходів та зовнішніх джерел фінансування, розвиток бізнесу, налагодження співпраці з різними фінансовими організаціями, залучення до процесу фінансового забезпечення ОТГ громадськості.

Джерела фінансування ОТГ в Україні в умовах децентралізації досліджують О.В. Марценюк, О.І. Гуменна та Т.В. Деньдобра. Вони стверджують, що умовами ефективності фінансування територіальних громад є використання сильних сторін конкретних територій, використання різних джерел фінансових ресурсів, їх накопичення, ефективного використання та розподілу, створення сприятливих умов для успішної реалізації інвестиційних проєктів та соціальних програм [6]. Важливо зазначити, що, на думку авторів, більший успіх матимуть громади, які комбінують власні і державні ресурси та створюють творчі галузі.

Пошук шляхів ефективного залучення інвестиційних ресурсів у розвиток громади доцільно розпочати з переліку проблемних питань, як це робить Г.В. Лещук. Автор наводить аналіз проблем фінансового та інвестиційного забезпечення розвитку ОТГ та формулює ряд пропозицій щодо їх вирішення, зокрема співпрацю із фондами співфінансування та інвестиційними [7]. Г.В. Лещук зазначає, що основними проблемами у пошуку інвесторів в розвиток ОТГ є нестача кваліфікованих інвестиційних менеджерів та відсутність або недосконалість необхідної інвестиційної документації. Подолати ці труднощі можна розробкою стратегій та програм розвитку ОТГ, розвитком територіальних партнерств, впровадженням інструментів територіального брендингу та діджиталізацією.

Л.В. Галан та Г.С. Белова пропонують кожній ОТГ самостійно обирати механізми фінансування свого розвитку спираючись на її сильні та слабкі сторони, можливості та ризики з тих, які успішно використовуються у

вітчизняній та зарубіжній практиці. Також чималу роль автори відводять системі державної підтримки залучення інвестицій [8].

Новим в статті І.О. Новаковської, Н.Ф. Іщенко, Є.С. Ковальчук та Л.Р. Скрипник є встановлення базових напрямків інвестиційної стратегії громад – це розробка інвестиційно-планувальних документів громади як інвестиційний паспорт, опис підприємницької діяльності та інвестиційного клімату громади. Автори аналізують інвестиційні потреби територіальних громад в контексті сучасного розвитку територій [9]. За приклад розглянуто проєкт інвестицій в такі об'єкти як земельні ділянки.

Поняття «сталого інвестування» розглядають в своїй статті О.М. Свінцов, З.В. Квасній та Ю.В. Даниленко. На їх думку, в умовах воєнного стану в Україні для ОТГ особливо важливим виявилось саме належне фінансове інвестування. Звідси випливає необхідність такої характеристики інвестування як сталість. В їх розумінні фінансове забезпечення сталого інвестування ОТГ – це забезпечення необхідних фінансових ресурсів для функціонування та розвитку місцевих громад на певній території [10].

Варто зазначити, що в наукових статтях автори висвітлюють позитивний досвід організації інвестиційної діяльності. Наведемо роботи Д.М. Токарчук та Н.В. Пришляк. За результатами їх дослідження процесів залучення іноземних інвестицій в економіку Вінницької міської територіальної громади особливий інтерес для інвесторів представляє промисловість регіону [11]. Важливим висновком є встановлення одного з суттєвих чинників підвищення рівня інвестиційної привабливості регіону – розробка методології і стандартів залучення та супроводу інвесторів у Вінницькій міській ТГ. Цілий ряд умов для сприятливого середовища залучення інвестиційних ресурсів пропонують Н.В. Саінчук, Н.Д. Собкова та Ю.О. Шум: залучення державно-приватного партнерства, покращання системи інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності, поліпшення інвестиційного іміджу створення сприятливого інвестиційного середовища, оприлюднення успішних практик тощо [12].

За умови залучення міжнародних інвестицій А.В. Руснак в своєму дослідженні розглядає організаційні аспекти розвитку територіальних громад. З основних висновків його дослідження: автором узагальнено систему координації інвестицій на рівні держави, запропоновано включити до переліку підходів залучення міжнародних інвестицій пільги; кредитування розвитку компанії; пільги на навчання персоналу; програми розвитку високих технологій тощо [14].

Також варто розглянути дослідження загроз та перспектив залучення іноземних інвестицій в діяльність ОТГ України, виконаного Г.В. Єфімовою та М.Д. Павловою. З основних загроз зазначимо корупцію, нестабільне політичне та економічне середовище, воєнні дії, проблеми з правовою та нормативною базами іноземного інвестування в Україну [15]. Автори підкреслюють, що ефективність залучення іноземних інвестицій у розвиток територіальних громад залежить від спільних зусиль уряду та ОТГ на подолання загроз цій діяльності.

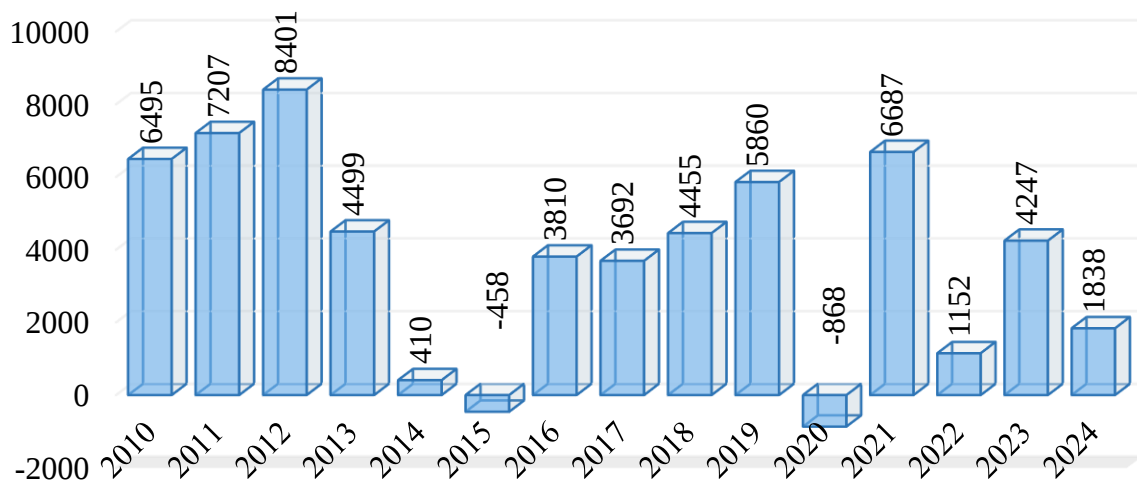
Отже, питання чіткого розуміння загроз, чинників та способів підвищення міжнародної інвестиційної привабливості ОТГ залишається невирішеним.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета цього дослідження полягає в узагальненні та систематизації підходів та способів підвищення рівня міжнародної інвестиційної привабливості територіальних громад з метою вдосконалення процесів залучення інвестиційних ресурсів на їх розвиток.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні інвестування здійснюється за різними джерелами, в складі яких вирізняють іноземні та спільні інвестиції [1]. Для економік, які розвиваються, важливу роль відіграють прямі іноземні інвестиції або довгострокові вкладення матеріальних засобів у реалізацію проєктів, впровадження нових технологій у виробництві та менеджменті [15]. Якщо ж розглянути ПІІ в Україну з позиції інвестора, то для нього це є міжнародні інвестиції. Враховуючи

чимале число різних чинників, які будуть визначати процес інвестування, – свободу вибору інвестором напрямів, країн, способів та інструментів інвестування, проєктів тощо та широкий спектр можливостей щодо розміщення його інвестицій, прогнозування обсягів інвестицій в конкретну територію є складною задачею, але будь-який інвестор матиме свій інтерес. Відповідно, кожна територіальна одиниця може мати свого інвестора. Для розвитку ОТГ ПП є одним з важливих джерел фінансування. Успіх такої співпраці можливий за умови, що інтереси інвестора та пропозиції і передумови, створені ОТГ, співпадатимуть і кожна сторона матиме інформацію про іншу.

Зазначені вище висновки ми зробили з огляду на стан та розвиток інвестиційних процесів в Україні. Діаграма, зображена на рис. 1, наглядно демонструє динаміку прямого іноземного інвестування в Україні протягом 2010-2023рр.

**Рис. 1. Обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну 2010-2023 рр.,
млн дол. США**

Джерело: складено автором [15]

Ми можемо спостерігати зростання обсягів ПП в економіку України в періоди стабільного розвитку країни та економіки і, натомість, різкі спади активності зовнішніх інвесторів через зростання рівня невизначеності, ризиків

та небезпек економічних, політичних, соціальних тощо. Так, причиною суттєвого і стрімкого скорочення обсягів ПІІ в економіку України у 2013-2015рр. став військовий конфлікт на території України [16]. Пандемія COVID-19 та її наслідки для світової та Української економіки стали новим випробуванням і в 2020р. обсяги ПІІ в Україну знову зазнають негативної зміни. У 2022р. зниження активності процесів іноземного інвестування відбулося як закономірний наслідок підвищення воєнних ризиків та небезпек для інвесторів.

Інвестиції представляють собою вкладення коштів та матеріальних цінностей з різні об'єкти з метою отримання доходу. Отримання позитивних результатів інвестування можливе з певним розривом в часі і чим вище рівень невизначеності, тим менша довіра інвесторів до такої можливості. Саме тому для поновлення процесів іноземного інвестування в Україні першочерговим є успішне завершення війни. Другим важливим чинником є забезпечення міжнародних гарантій безпеки [17].

Аналіз динаміки, представленої на рис. 1, показує, що за різкими спадами в Україні спостерігається досить швидке відновлення обсягів іноземних інвестицій, в тому числі і у 2023р., коли бізнес має суттєві проблеми і мусить долати безліч перешкод, адаптуватися, винаходити нові рішення звичних задач через війну в Україні, ми спостерігаємо відновлення інвестиційної діяльності в порівнянні з 2022р., і подальше її зростання у 2024р. Саме це свідчить про наявний інтерес іноземних інвесторів до України. Щодо подальшого розвитку іноземного інвестування в Україні, ми сподіваємося, що інтерес іноземних інвесторів втілиться в конкретних проєктах у вигляді інвестиційних ресурсів на їх реалізацію. Окрім проєктів розвитку Україна наразі потребує відновлення зруйнованої інфраструктури, економічних і соціальних об'єктів та зв'язків. Світовий банк оцінює обсяги необхідних ресурсів в більш ніж 486 млрд \$ США протягом наступних 10 років на відбудову зруйнованої інфраструктури [18]. Ймовірно, що цієї суми буде замало, бо наразі війна і руйнування тривають. Але процес відновлення також розпочався. Якщо інвестори будуть задоволені результатами таких

проектів, то вони будуть зацікавлені в продовженні співробітництва і розробкою інших проектів. В тому числі проектів розвитку ОТГ. В умовах сьогодення частина територіальних громад усі свої ресурси спрямовує на відновлення від наслідків війни. Але проекти відновлення не можуть не перетинатися з проектами розвитку.

З огляду на сказане, ефективність діяльності по залученню іноземних інвестицій в розвиток ОТГ в першу чергу залежить від загальних тенденцій іноземного інвестування в країні. Загальне уявлення про Україну є основою прийняття рішення стосовно пошуку цікавих проектів для інвестицій. Якщо інвестор зацікавиться, в першу чергу, країною, то для ОТГ виникає шанс зацікавити його в подальшому своїми проектами. Кількісним орієнтиром може бути Індекс інвестиційної привабливості. Таке дослідження проводиться Європейською Бізнес Асоціацією для України з 2008р. інтегральна оцінка обчислюється за експертними висновками директорів найбільших міжнародних та українських компаній. Результати дослідження 2022р. показували, що попри війну, 99% компаній планують продовжувати працювати на ринку України у 2023р., 63% компаній планують інвестувати в українську економіку і у воєнний час, але з тим, що починати інвестувати в Україну новим інвесторам буде вигідно, погодилися лише 17% респондентів [19]. Основними негативними чинниками інвестиційного клімату визнано: 1) повномасштабну військову агресію росії проти України; 2) атаки на українську енергосистему; 3) корупцію. В той же час позитивно вплинули на інвестиційний клімат набуття Україною статусу кандидата на вступ до ЄС, скасування мит і квот на український експорт, продовження дії Угоди про лібералізацію вантажних перевезень з ЄС [19]. Динаміка Індексу за три роки: 2021 – 2,78 бала; 2022р. – 2,48 бала; 2023р. – 2,44 бала з максимальних 5. У 2023р. знову далася взнаки слабка судова система, а позитивними чинниками виступили дерегуляційні ініціативи України та цифровізація державних послуг.

Зазначимо, що під інвестиційним кліматом розуміють узагальнену характеристику сукупності соціальних, економічних, організаційних,

правових, політичних, соціокультурних передумов, які в сукупності визначають привабливість і доцільність інвестування в ту чи іншу господарську систему [20]. ОТГ є такою системою. Отже, по відношенню до територіальних громад як економічних систем, категорія «інвестиційний клімат» тісно пов'язана з категорією «інвестиційна привабливість». Інвестиційну привабливість варто сприймати як суб'єктивну оцінку потенційним інвестором умов інвестиційного клімату. В результаті, як доречно зауважує М.А. Усов, суб'єктивна оцінка інвестором привабливості умов інвестиційного клімату виражається рядом інвестиційних рішень, матеріалізація яких позначається як «інвестиційна активність» [20].

Інвестиційна привабливість – це модель, яка пов'язує інвестиційний потенціал або ж сукупність ресурсів та можливостей – природно-ресурсних, соціальних, фінансово-економічних, інституційно-управлінських тощо, які представляють об'єкт управління для органів влади територіальної громади і використовуються в процесі залучення інвестиційних ресурсів для територіального розвитку [21], множину об'єктивних передумов для інвестицій – продукуються надсистемами, та інвестиційні ризики – вірогідність виникнення непередбачених збитків в умовах невизначеності, породженої сукупним різнонаправленим впливом множини керованих і некерованих чинників.

Інвестиційний клімат для будь-яких проєктів ОТГ – це середовище, сприятливе до залучення інвестицій, яке формується в країні або ж в регіоні. Тобто, надсистема, яка формується під впливом багатьох чинників. Успішна інвестиційна діяльність окремо взятої ОТГ є однією з її чисельних підсистем. Саме тому важливо було охарактеризувати інвестиційну привабливість України як невід'ємний чинник міжнародної інвестиційної привабливості ОТГ.

Важливим чинником для формування інвестиційної привабливості ОТГ виступає інвестиційна привабливість регіону, яка також певним чином залежить від інвестиційного клімату в країні. На нашу думку існує пряма залежність інвестиційної привабливості територіальної громади і від

інвестиційного клімату в регіоні – тенденції розвитку інвестиційної активності на рівні регіонів визначають тенденції розвитку інвестиційної активності на рівні окремих структурних одиниць – ОТГ. Тісна територіальна залежність між регіоном та територіальною громадою означає такий же тісний зв'язок між їх інвестиційним потенціалом. В загальному ж, інвестиційний потенціал регіон складається з інвестиційного потенціалу його громад, а інвестиційний потенціал країни – це сума можливостей і ресурсів регіонів [22].

Отже, міжнародна інвестиційна привабливість територіальної громади або ж сукупність факторів, що визначають здатність громади залучати інвестиції з-за кордону, формується послідовно на трьох різних рівнях – держави, регіону, громади.

Варто пам'ятати, що міжнародні інвестиції створюються системою економічних та соціальних заходів і рядом юридичних норм, які є структурними елементами інвестиційного законодавства держави, в яку інвестується капітал іноземних інвесторів. Серед найдієвіших інструментів формування сприятливого клімату в країні для міжнародних інвестицій надання державних гарантій інвесторам, страхування іноземних інвестицій державними та приватними агентствами; сприятливі механізми оподаткування іноземних інвестицій; адміністративна і дипломатична підтримка іноземних інвесторів [23].

На рівні регіону доцільним є формування адекватного бізнес-клімату та стійкої економіки, забезпечення простоти та прозорості умов ведення бізнесу, спрощення процедур реєстрації, ліцензування та отримання дозволів, виконання зобов'язань, дотримання процедур вирішення спорів, зменшення невизначеності відповідними способами, захист інтересів інвесторів, розбудова інфраструктури, підготовка висококваліфікованої робочої сили для задоволення вимог іноземних інвесторів, освіта та професійна підготовка фахівців, їх охорона здоров'я, покращення стану довколишнього середовища, якісне інформаційне забезпечення тощо [24].

Узагальнюючи наукові думки та практичний досвід управління інвестиційною активністю в територіальних громадах, ми можемо скласти перелік основних проблем в процесі залучення міжнародних інвестицій у розвиток територіальних громад – низька ефективність менеджменту на рівні органів місцевого самоврядування; недостатні зусилля щодо впровадження заходів стимулюючого характеру, які б привернули увагу потенційних інвесторів та схилили їх до прийняття інвестиційних рішень; брак або недостатньо продумані програми територіального розвитку, розробка яких покладається на органи управління територіальними громадами; низька промоційна активність органів місцевого самоврядування у сфері залучення інвестицій [23]. Звідси випливає ряд найважливіших рекомендацій для територіальних громад, реалізуючи які, ОТГ значно підвищать ефективність зусиль у напрямку залучення міжнародних інвестиційних ресурсів – формування перспективного для інвесторів іміджу ОТГ, створення сприятливих умов для інвестування в ОТГ, розробка Стратегії розвитку та Інвестиційного паспорту ОТГ, підвищення рівня кваліфікації фахівців, які задіяні в даній сфері, вирішення проблем іноземного інвестування на локальному рівні, підготовка інвестиційних проєктів розвитку ОТГ, підготовка привабливої конкурентоспроможної пропозиції згідно з стандартами залучення та супроводу інвесторів на місцевому та регіональному рівні, поширення інформації про інвестиційні можливості, інформаційна підтримка та супровід інвестиційних проєктів [21, 25, 26]. Окрім того, для кожної територіальної громади важливо чітко усвідомлювати, які вона має переваги та недоліки, раціонально використовувати шанси, розвивати вміння бачити перспективи в своїх сильних сторонах і сприймати інвестора як партнера.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Стабільний соціальний та економічний розвиток ОТГ потребує ресурсів, частину з яких громада залучатиме у вигляді іноземних інвестицій. Ефективне вирішення питання забезпечення функціонування та розвитку

фінансовими ресурсами залежить не тільки від зусиль керівництва та відповідальних осіб громади, особливо це стосується іноземних інвестицій, які також громада може залучати для реалізації планів розвитку. Міжнародні інвестиції в розвиток громад залежать від великого числа керованих і не керованих чинників, сукупність яких характеризує інвестиційний клімат країни, регіону та формує відповідне сприйняття інвестором створеної громадою інвестиційної пропозиції. Відповідно, успіх залучення іноземних інвестицій складається зі спільних зусиль на рівні країни, регіону та громади.

Як і інші види інвестиційних проєктів, проєкти розвитку територіальної громади обтяжені рядом ризиків, пов'язаних з їх реалізацією та інвестиціями. Вирішенні питань управління цими ризиками складають сферу подальшого наукового дослідження.

Література

1. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991р. № 1560-XII. Дата оновлення: 10.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення: 02.07.2024).

2. Пронько Л.М., Затайдух К.Ю., Чорний Я.І. Економічний розвиток територіальних громад: сутність, особливості та стратегічні перспективи. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-65>.

3. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. / Г.А. Борщ та ін. К. : 2017. 107 с.

4. Куценко Т., Сіренко Я. Забезпечення фінансової спроможності територіальних громад як пріоритет децентралізації управління. *Макроекономічне оцінювання публічного сектору в антикризовому управлінні* : матеріали наук.-прикл. дослідж. освіт.-проф. програми 281 «Публічне управління та адміністрування» за 2017-2018 рр. Редкол.: І.Й. Малий та ін. К. : КНЕУ, 2019. С. 125-152. URI : <https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/30350>

5. Скорик М.О., Брухаль В.Р., Горелик Д.С. Фінансове забезпечення об'єднаних територіальних громад: проблеми та шляхи їх вирішення. *Молодий вчений*. 2023. № 5 (117). DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-5-117-34> УДК 336.1

6. Марценюк О.В., Гуменна О.І., Деньдобра Т.В. Перспективи зміцнення фінансової самодостатності територіальних громад в умовах децентралізації. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 51. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-50>

7. Галан Л.В., Бєлова Г.С. Удосконалення системи управління інвестиційною діяльністю в територіальних громадах. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 38. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-53>

8. Лещук Г.В. Континуум залучення інвестицій у розвиток об'єднаних територіальних громад. *Бізнес-навігатор*. 2019. Вип. 6.1-2 (56). С. 67-72.

9. Новаковська І.О., Іщенко Н.Ф., Ковальчук Є.С., Скрипник Л.Р. Інвестиційна діяльність територіальних громад в контексті сучасних земельних відносин. *Київський економічний науковий журнал*. 2024. № 4. С. 164-170. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2024-4-23>

10. Свінцов О.М., Квасній З.В., Даниленко Ю.В. Особливості фінансового забезпечення сталого інвестування територіальних громад в умовах воєнного стану в Україні. *Науковий вісник міжнародної асоціації науковців*. 2024. Т. 3, № 1. DOI: <https://doi.org/10.56197/2786-5827/2024-3-1-5> УДК 336.02:330.34(082)

11. Токарчук Д.М., Пришляк Н.В. Удосконалення політики залучення прямих іноземних інвестицій в економіку Вінницької області та Вінницької міської територіальної громади. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2022. № 4. С. 42-57. DOI: <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2022-4-3>

12. Саїнчук Н.В., Собкова Н.Д., Шум Ю.О. Інвестиційні ресурси територіальної одиниці (на прикладі Чернівецької області). *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-89>

13. Руснак А.В. Розвиток територіальних громад через залучення міжнародних інвестицій: організаційні аспекти. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 15/202. С. 7-12. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.15.7>

14. Iefimova G.V., Pavlova M.D. Threats and Prospects for Attracting Foreign Investment in the Ukrainian Territorial Communities' Activities. *Проблеми економіки*, 2023. № 1 (55). С. 74-85. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-1-74-85>

15. Прямі іноземні інвестиції. Мінфін : веб-сайт. URL : <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2024/> (дата звернення: 12.07.2024).

16. Савченко М.В., Степанюк В.Л. Залучення іноземних інвестицій в економіку України: тенденції, проблеми та перспективи повоєнного відновлення. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 6 (276). С. 6-15. DOI: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-276-6-15>

17. Нечаєва І. Відновлення ПП: глобальні перспективи та можливості для України. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, 2024. № 5, Том 1. DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2024-5-132-144>

18. Вінокуров Я. Війна – не перешкода. Інвестиції в Україну зростають, але для відновлення замало. Що треба зробити владі? Економічна правда : веб-сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2024/04/25/712862/> (дата звернення: 14.07.2024).

19. Дерев'янка А. Індекс інвестиційної привабливості України відновився до «ковідного» значення. Європейська Бізнес Асоціація : веб-сайт. URL: <https://eba.com.ua> (дата звернення: 14.07.2024).

20. Усов М.А. Сутність інвестиційної привабливості, як напрям залучення інвестиційних ресурсів. *Ефективна економіка*. 2018. № 8. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2018/153.pdf

21. Жук П.В., Сірик З.О. Інвестиційний потенціал територіальних громад: суть поняття та питання управління. *Регіональна економіка*. 2017. № 2. С. 16-22.

22. Кобушко І.М., Чухно Р.Ю. Оцінка інвестиційного потенціалу України з урахуванням інфраструктурних змін. *Вісник СумДУ*. 2021. № 3. С. 102-119. DOI: <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2021.3-12>
23. Галазюк Н.М., Зелінська О.М., Кравчук О.Я. Сутність та структура міжнародної інвестиційної діяльності на сучасному етапі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 12. Ч. 1. С. 69-72.
24. Марущак С.М. Міжнародна інвестиційна привабливість українських регіонів. *Бізнес Інформ*. 2023. №3. С. 25-32. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-3-25-32>.
25. Марущак С.М. Механізми залучення міжнародних інвестицій у розвиток територіальних громад. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 6(34). С. 888-902. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-6\(34\)-888-902](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-6(34)-888-902)
26. Коваль Н.В. Управління інвестиційною привабливістю ОТГ: інструменти та особливості їх застосування. *Фінансова політика регіонального розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. з нагоди 25-річчя заснування кафедри фінансів і кредиту, 10-11 жовтня 2019 р., м. Житомир. Житомир: ЖНАЕУ, 2019. С. 102-106.

References

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine “About investment activity”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (Accessed 02 July 2024).
2. Pronko, L.M., Zataydukh, K.Yu. and Black, Y.I. (2024), “Economic development of territorial communities: essence, features and strategic perspectives”, *Economy and society*, vol. 59. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-65>.
3. Borsch, G.A. (2017), *Resursne zabezpechennia ob'iednanoi terytorialnoi hromady ta yii marketynh* [Resource provision of the united territorial community and its marketing: training], Naukova dumka, Kyiv, Ukraine.

4. Kutsenko, T. and Sirenko, Y. (2019), "Ensuring the financial capacity of territorial communities as a priority of decentralization of management". *Makroekonomichne otsiniuvannia publichnoho sektoru v antykryzovomu upravlinni* [Macroeconomic assessment of the public sector in anti-crisis management: scientific and applied], KNEU, Kyiv, Ukraine, pp. 125-152, available at: <https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/30350> (Accessed 05 July 2024).

5. Skoryk, M.O., Brukhal, V.R. and Gorelyk, D.S. (2023), "Financial support of united territorial communities: problems and ways to solve them", *Young scientist*, vol. 5 (117). <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-5-117-34> UDC 336.1.

6. Martsenyuk, O.V., Gumenna, O.I. and Dendobra, T.V. (2023), "Prospects for strengthening the financial self-sufficiency of territorial communities in conditions of decentralization", *Economy and society*, vol. 51. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-50>.

7. Galan, L.V. and Belova, H.S. (2022), "Improvement of the investment activity management system in territorial communities", *Economy and society*, vol. 38. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-53>.

8. Leshchuk, G.V. (2019), "Continuum of attracting investments in the development of united territorial communities". *Business navigator*, vol. 6.1-2 (56), pp. 67-72.

9. Novakovska, I.O., Ishchenko, N.F., Kovalchuk, E.S. and Skrypnyk, L.R. (2024), "Investment activity of territorial communities in the context of modern land relations", *Kyiv Economic Scientific Journal*, vol. 4, pp. 164-170. <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2024-4-23>.

10. Svintsov, O.M., Kvasniy, Z.V. and Danylenko, Yu.V. (2024), "Peculiarities of financial support for sustainable investment of territorial communities in the conditions of martial law in Ukraine", *Scientific Bulletin of the International Association of Scientists*, vol. 3, no 1. <https://doi.org/10.56197/2786-5827/2024-3-1-5> UDC 336.02:330.34(082).

11. Tokarchuk, D.M. and Pryshlyak, N.V. (2022), "Improvement of the policy of attracting foreign direct investment in the economy of Vinnytsia region and Vinnytsia urban territorial community", *Economics, finance, management: topical issues of science and practice*, vol. 4, pp. 42-57. <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2022-4-3>.
12. Sainchuk, N.V., Sobkova, N.D. and Shum, Yu.O. (2024), "Investment resources of a territorial unit (on the example of Chernivtsi region)", *Economy and society*, vol. 59. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-89>.
13. Rusnak, A.V. (2024), "Development of territorial communities through the attraction of international investments: organizational aspects", *Investments: practice and experience*, vol. 15/202, pp. 7-12. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.15.7>.
14. Iefimova, G.V. and Pavlova, M.D. (2023), "Threats and Prospects for Attracting Foreign Investment in the Ukrainian Territorial Communities' Activities", *Problems of economics*, vol. 1(55), pp. 74-85. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-1-74-85>.
15. Ministry of Finance (2024), "Direct foreign investment", available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2024/> (Accessed 12 July 2024).
16. Savchenko, M.V. and Stepaniuk, V.L. (2024), "Attracting foreign investments to the economy of Ukraine: trends, problems and prospects of post-war recovery", *Actual problems of the economy*, vol. 6(276), pp. 6-15. <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-276-6-15>
17. Nechayeva, I. (2024), "FDI recovery: global perspectives and opportunities for Ukraine", *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, vol. 5 (1). <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2024-5-132-144>.
18. Vinokurov, Ya. (2024), "War is not an obstacle. Investments in Ukraine are growing, but not enough for recovery. What should the authorities do?", available at: <https://www.epravda.com.ua/publications/2024/04/25/712862/> (Accessed 12 July 2024).

19. Derevyanko, A. (2024), "Ukraine's investment attractiveness index has recovered to the "covid" value", available at: <https://eba.com.ua> (Accessed 14 July 2024).
20. Usov, M.A. (2018), "The essence of investment attractiveness, as a direction of attraction of investment resources", *Efficient economy*, vol. 8, available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2018/153.pdf (Accessed 14 July 2024).
21. Zhuk, P.V. and Sirik, Z.O. (2017), "Investment potential of territorial communities: essence of the concept and issues of management", *Regional economy*, vol. 2, pp. 16-22.
22. Kobushko, I.M. and Chuhno, R.Yu. (2021), "Assessment of the investment potential of Ukraine taking into account infrastructural changes", *Bulletin of Sumy State University*, vol. 3, pp. 102-119. <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2021.3-12>.
23. Galazyuk, N.M., Zelinska, O.M. and Kravchuk, O.Ya. (2017), "The essence and structure of international investment activity at the current stage", *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University*, issue 12, part 1, pp. 69-72.
24. Marushchak, S.M. (2023), "International investment attractiveness of Ukrainian regions", *Business Inform*, vol. 3, pp. 25-32. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-3-25-32>.
25. Marushchak, S.M. (2024), "Mechanisms of attraction of international investments in the development of territorial communities", *Scientific innovations and advanced technologies*, vol. 6(34), pp. 888-902. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-6\(34\)-888-902](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-6(34)-888-902).
26. Koval, N.V. (2019), "Management of investment attractiveness of OTG: tools and features of their application", *Finansova polityka rehionalnoho rozvytku: vitchyzniani ta zarubizhnyi dosvid* [Financial policy of regional development: domestic and foreign experience], ZhNAEU, Zhytomyr, Ukraine, pp. 102-106.